

Jyllandsposten.

Udgivet af et Selskab. Redigeret af C. G. Clausen.

B^{de} Aarg. Tirsdag d. 25. Februar 1840.

N° 8.

Maa trykkes.

Fleischer.

Om Landsbyskolelærerne.

Under denne Overskrift har dansk Folkeblad leveret en Artikel i Nr. 38, hvilken i adskillige Henseender ikke er af saa liden Bigtighed, og altsaa nok værd at omtale, om den end ikke svarer til det Begreb, Mange gjøre sig om Tingen. Een Mærkelighed derved er, at Artiklen er affattet i en Tone, der gjør Forfatteren Uret; thi hvad hidtil har været skrevet i denne Sag, røber, meer eller mindre, enten ikke moderate Forfattere, eller og en vis Uvillie mod Standen, hvortil mod nærværende Forfatter, saavidt jeg skjønner, behandler sit Emne med en langt større Grad af Liberalitet og Agtelse for Borgerværd. Ogsaa betræder nærværende Inseerat et ganske andet Gebeet, end de Bladartikler, der i de senere Aar lode sig see af denne Art; den gaaer nemlig ind i mere gehaltvige Interesser, medens Navnet Skolelærer har været et Forbud paa en Liste om Wa, Brød, Byg og Penge ic.; det peger hen paa hans Stilling og Virken som Lærer og Opdrager, som Menneske og Statsborger, hvilket heldige Greb, vigtigt benytter, maafløe nok kan sætte Kræfter i Virksommelighed, der ere af en anden Natur, end de hidtil anvendte. Det vilde imidlertid have været mig, og vist Mange, meget hjært, om Forfatteren havde navngivet sig; der er altid noget Dunkelt, mindre Behageligt ved den Omstændighed, at tale til en Unavngiven; thi vel er det sandt, at naar kun Sandheden søges, saa er Personens Navn af mindre Bigtighed; men det Duffe bliver dog altid tilbage, at man nok gad vide, hvem den er, man taler med. Heller slet ikke kan jeg see det Nuislige i at nævne sig, naar Ens Hensigt er god; skulde det vel være Frygt for, at betales med Ondt for Godt, da anseer jeg en saadan Tanke for at være uden Verdning; idetmindste er det nu kommet dertil, at den, som kaster Snavs paa en aabenbar Uhyldig, ham stempler jo strax den offentlige Mening som Voldsmand i den litteraire Verden, og at Skolelæreren — naar han

tiltales human — ikke skulde have tilegnet sig saameget af den stigende Civilisation, haaber jeg, man ikke tænker. Jeg skulde ikke have givet mig af med at skrive om den nævnte Artikel, dersom Folkebladets Redacteur ikke havde givet „Evar“ i Nr. 39; men han er ikke Anonym, og han har vedkjendt sig Artiklens Sandhed; denne Omstændighed har bestemt mig til, efter Evne at række en hjælpsom Haand, for at løfte det Slor, der unægtelig tilhyller Skolelærerens Stilling i det selskabelige Liv, og i hans Embedsdygtighed.

En af de Aarsager, hvorfor han ikke uden Ansød kan optræde i Selskabslivet, angives at være hans Bondesødsel; han har, mener man, fra den Stand, han er kommen, medbragt saadant Eiendommeligt, der ikke i hans Dannelsesetid er veget eller fremdeles vil tabes, men idelig stikker frem i hans „Væsen og Manerer“. Nigtignok ligger heri ei saa liden Danskelighed for Seminaristen at overvinde, men dog kan jeg ikke være af Folkebladets Mening. Det er jo sandt, at med den fremrykkende Alder er Alt hos Mennesket mindre bøjeligt, dog kan jeg ikke antage, at 18 Aars Alderen i den Grad gjør det uimodtageligt for Indtryk og Erterligning af Dannedes Levemaade, saa meget mindre, som det ei er for Klassen af den fineste Politur, men meest for det store Hverkenkøn, der kaldes Middelstanden, han i saa Henseende skal dannes.

Jeg er bondesødt, og har netop gennemvandret de Stadier, der udpeges; det skal heller ikke mangle mig paa Sandhedskjærlighed, naar der tales om mine og mine Embedsbrødres Ufuldkommenheder; men jeg kan virkelig i denne Omstændighed ikke finde Noget, der taler mod hans Beqvemhed til at vise sig blandt Dannede. Det formenes, at der ved Seminariet ingen Leilighed er til at erhverve ydre Dannelse; men der er jo dog stedse dannede Folks Børn tilstede, der er Lærere, hvis Exempel og Anviisning ingenlunde er uvirkelig som paa den ofte opyakte og godmodige Bondesøn; der

vil Intet sige for eller imod, og paastaer altsaa ikke Tilfældets Virkelighed, maaskee de kommende Dage ville bringe Data for Lyset, der paalideligere kunne begrunde en Kjendelse. Jeg sætter den Omstændighed, at nogle Skolelærere ere tilstede i et dannet Selskab, og et af de meest betydende Medlemmer kommer ind i Selskabsværelset uden at vide, deri befindes sig Skolelærere; men idet han seer og kjender dem, dreier sit Ansigt omtrent 45 Grader til een af Siderne, med en Mine, liig den, min Indbildning har dannet sig om en Muselman, naar han seer paa en Gaurer; hvilken Effect mon det kan gjøre? Det bør vist heller ikke nægtes, at der maaskee fra Skolelærernes Side kan være given Anledning til en Afsærd, der mindre kunde bestaae for de bedre Jøellers Domstol. Den Yttring i Artiklen: „men Mod, ikke Forknythed, er den Egekjæb, vi maae besidde, for i Selskabet at hævde en Plads, som dets Medlemmer ikke ere altfor tilbøielige til at indrømme os“, synes os at vise herhen, kun beder jeg den gode Forfatter at betænke, hvor let det, han kalder Mod, kan af anderes Tænkende faae et Navn af meget mindre adel Betydning. Enhver fornuftig Skolelærer viner nok det Gavnlige for ham og Staten i hans noiere Forbindelse med den dannede Deel af Folket; men naar Omstændighederne hidtil have stillet sig saa meget i Veien, saa maa han jo leve i Haabet om en bedre Fremtid.

Dette om Skolelærernes Forhold til Selskabslivet.

(Fortsattes.)

G j e n s v a r.

(See „Aarhuus Stiftstidende“ Nr. 24 og d. Bl. Nr. 7.)

Med Hensyn til de af Hr. Major Ingwersen og Hr. Kammerraad Dalgas fremsatte Bemærkninger i „Aarhuus Stiftstidende“ og dette Blad, i Anledning af den projecterede Offerstøttes Opreisning, tillades det erindret:

1) En Støttes Opreisning paa Himmelbjerget antager jeg, af den Grund til enhver Tid maa være udsat for Beskædigelse, at dansk Nøbel stedse lægger en Raadhed for Dagen, som man næsten overalt finder bragt i Udøvelse, endog paa besarne Steder, altsaa snarere kan bestrygtes paa aldeles isolerede, i en vild og ubeboet Egn. Den samme frække Haand, som kan knække det i frodig Vært staaende unge Alleestræe, brække Armene af Træveiviserne paa offentlige Veie, spolere Leddestolper og Milepæle

m. m., kan ogsaa antaste af Folket opreiste Støtter. Mindesmærkerne f. Ex. i Jægerspris; og Fredensborg Hauger vidne derom.

- 2) Paa offentligt Torv i en af vore største Kjøbstæder, hvor desuden Vagt altid befindes tilstede, baade Dag og Nat, vilde enhverjomhelst Voldsgjerning af denne Art være uiværksættelig, især hvis en saadan Støtte blev omgjærdet af Stakit, ligesom Lygtebelysning, derved anbragt, i flere Henseender var nødvendigt.
- 3) Undertegnede har ingeninde ytret, at det var „passende at opføre Mindet foran Ständerhuset i Viborg“, tværtimod antager jeg, at saadant vilde være yderst upassende, deels da Hans Tausens Støtte iforveien sammesteds befindes, deels da Viborg Bye, paa Grund af sin Veligheden, mindst af alle Byer egner sig til at repræsentere Vonderstandens Jøellers, og deels da vore danske Stænderforsamlinger neppe oftere ville vorde afholdte i denne Bye. Ihvorvel man nu ved Intet lettere forseer sig, end ved at bringe en By i Jylland i Forslag, som bedst stikker til et eller andet Diemed, imedens Enhver især kunde finde sig ligesaa berettiget til samme Gunst, saa formener jeg dog, at mangfoldige Grunde tale for, at Aarhuus By fortuinsviis egner sig til en saadan Støttes Opførelse, hvortil den skønne Plads paa Torvet helst burde vælges, ligeoverfor hvilken Frederik den Sjette stedse holdt sit Sten'quarteer paa de jydskke Reiser, ligesom den store Frequent, denne Bye under af Rejsende, der herfra udgaae til alle Jyllands Kanter, ogsaa burde komme i Betragtning.
- 4) Den Folket tilkommende Garantie for de til Mindet indsamlede Pengesummer erholdtes saaledes langt tryggere ved Afbenyttelsen af en Torveplads i en af vore Kjøbstæder, der desuden ei vilde blive Gjenstand for Udgiwt, som nu derimod synes at ville blive Tilfældet ved Erholdelsen af Pladsen paa Himmelbjerget, hvilken man i enhver Henseende først burde have stikket sig, forinden nogenjemhelst Indbydelse, denne Gjenstand angaaende, sandt Sted.
- 5) Den Omstændighed, at Thorvaldsen nu agter at paabegynde Christian den Sjertes Monument, og man intet videre marker til, at Ideen om Frederik den Sjettes Monument i Hovedstaden gaaer igjennem, synes at lette Udførelsen af Indsamlingen til en Støttes Opreisning her i Provindsen, som unægteligt, især for Vonderstanden, vilde være af Interesse, da denne Stand tilvies har Grund til at paaskønne de store og

uberegnelige Velgjerninger, som den har nydt i de sidste halvhundrede Aar, efterat have været, under de tidligere Konger af den oldenborgske Stamme, nærmere anseet for en Trællestand, altså uværdig endog til at henregnes til Landets øvrige Stænder. Er derfor, som jeg tilforn har bemærket: „den danske Bøndestands Erkjendtlighed imod den afdøde Konges store Fortjenester for denne Stand saa dybt indprentet i hver Bøndes Varm, at den ei behøver at tolkes ved nogen Støtte“, indrømmes dog villigen, at et saadant Erkjendtlighedstegn, paa det foreslaaede Sted, vilde end mere vække den Fædrelandskjærlighed og Selvsølelse, hvormed stedse den yngre Slægt af den danske Bøndestand mere og mere maa ønskes besjelet, som ydermere derved bekræftes, at en stor Deel Bønder fra Aarhus Amt endog have anmeldt sig som Deeltagere i denne Idee, der forsaa vidt sikkerlig ogsaa maa stemme med den af de ærede Forfattere yttrede, som vistnok paa Bøndestandens Vegne maa ønskes al mulig Fremgang.

Hvad jeg i anden Henseende har anført, at den Tid ei er kommen, da man med uheld og upartisk Blik kan bedømme, hvorvidt den Afvæde i historisk Henseende, fremfor Landets større Regenter, tilkommer Mønter, eftersom man ei endnu kan ansee sig rolig og upartisk til at betragte Sagen fra den Side, som vor Efterlægter, der ved et friere Overblik vil vide at opfatte Forholdene, skylder jeg at bemærke, at de i denne Anledning af de ærede Forfattere fremsatte Ytringer i ingen Henseende have formaaet at forandre mine Anskuelser, idet jeg ei kan tilbageholde, kærtelig at udtale mig om de paaafaldende Modsigelser, hvori de her omhandlede „Bemærkninger“ staae med hvad Hr. Kammeraad Dalgas for nylig har anført i „Aarhus Stiftstidende“ Nr. 19, hvor han med saa megen Grund udtaler sig om Landets Trang til en Constitution, medens han paa mangfoldige Maader godtgjæver den forrige Regjerings Krafteeløshed og Sløvhed, idet han meget rigtig bemærker: „men naar det der er foresaatt for Videnskab og Kunst undtages, hvor langsomt er det ikke gaaet med Alt, hvad der angik Folkets materielle Interesser, eller med de Forbedringer der skulde staae Landet Midler til at udvikle sine Kræfter“ — ligesom heri beklages den „Tilbagegang“, Landet leed ved Forøgelsen af Statsgjelden „midt i den dybeste Fred“ og den liden Nytte, der hidindtil

sporede af Stænderinstitutionen, hvormed det hedder: „Men hvad hjalp det. Flere og det saare vigtige Andragender af Stænderne ere blevene aldeles uansede, saa at i det Hele Alt er forblevet ved det Gamle, det vil sige, som ved Stændernes Indsættelse.“ — Men hvorledes, spørger jeg, kan disse Ytringer bringes i Samklang med saadanne, hvori Hr. Kammeraadens bemærker: „At var der virkelig ligesaa meget til Landets Opkomst under hver af hans (den afdøde Konges) Forgængere, turde Danmark vel nu overgaae ethvert Land i Statsbestyrelse.“ Er det da virkelig gaaet saa kummerligt under de ældre oldenborgske Konger i Danmark, og andre europæiske Regenter, at Folkets materielle Interesser ere blevene aldeles overseete, med samt Midlerne til at udvikle Landenes Kræfter? og have disse midt i den dybeste Fred endnu i større Grad forøget Staternes Gjæld? eller i det Hele ladet Alt forblive ved det Gamle? — Dog ikke mindre forbausende er det, at see saadan Sætning som den fremsat, at Frederik den Sjette: „meer end nogen Anden har fremmet Danmarks Vel.“ Thi saadan Tale maa altsammeget overtude Enhver om, at Tiden først skal komme, da man fra det historiske Standpunkt upartisk kan bedømme den Hedengangnes Værd som Konge. Hans gavnlige Indretninger for Land og Stat vil da taknemmeligen ihukommes, hans elskværdige Personlighed og mange dyrebare Egenstaber, hvormed han paa en endog ubegribelig Maade vidste at fængsle Folkets Kjærlighed, idet han ved sin Tilgængelighed og Folkelighed vandt Mængden for sig, vil stedse finde forjænt Anerkjendelse; men ingen Historieforfatter vil oprødt med det Vidnesbyrd, at „Danmarks Vel meest blev fremmet under den Konge“, under hvis Regjering Norge gik tabt, Flaaden bortrøvedes og Statsgjelden steg indtil 130—150 Millioner; tværtimod maa man ei undres over, om netop bemeldte Regjering i Historien vil blive antegnet for en uafbrudt Ulykkesperiode, som endog forsvares opsiges under de tidligere Regenter, og hvis Ulfke endog steg til den Høide, at vore Stændersale bekræftede, at vort Land, i Tilfælde af at uforudsæete Uheld indtraf, var bragt til Randen af Odeløggelven. At Ansvar og Skylden alene kan paavalkes Kongens Raadgivere, sees tydeligt af Hr. Kammeraadens Bemærkning, hvori det hedder: „Hvorfor have Vedkommende ikke udført hans (Kongens) Ordre? Hvorfor have de ikke benyttet dem af hans gode Villie til at gavne? Paa dem alene hviler Ansvar, og til dem, eller, med andre Ord, til Kongens Raadgivere maa man holde sig, naar Tiden er om, hvad Eler der er foregaaet under Frederik den Sjettes Regjering!“ — Men ved Siden af denne Bemærkning var det værdt at vide, paa hvad Maade man bedst „holder sig“ til Raadgiverne; thi om disse ogsaa ere ansvarfulde under Souverainen, vil dog Undersaatten ingensinde kunne kræve disse til Ansvar eller med Nærskraft kunne „holde sig til dem.“ Med mere Grund maa man derfor indrømme den Sandhed, at „Frederik den Sjette for længe siden har befalet Finantsernes Regulering“ og derfor er det intet Under, at man nu stedse tæller Dagene til, at det Regjeringsværk vil gaae i Opfyldelse om offentligt det aklæret Finantsbudget, hvorpaa man nu har ventet siden — Anno 1813, da Løvet derom blev givet Nationen. **Redactøren.**

Hermed et Følgeblad.

Af dette Blad udkaaer et Nr. ugentlig, som betales med 1 Rddr. Kvartalet. Subskription derpaa medtages i alle Provindsens Boglader.

Trykt i Aarhus Stiftsbogtrykkeri.